

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Trigesima quarta causa. Ter dena quarta nubit vivente marito. Duæ
quæstiones trigesimæ quartæ causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Ideo non duo a principio facti vir & mulier, neque duo viri, neque duae mulieres: sed primum vir, deinde ex eo mulier. Vnam enim naturam volens hominum constituere Deus, ab uno principio creaturæ hujus incipiens, multarum, & disparium naturarum eripuit facultatem.

Evidentissime itaque apparet, ita virum esse caput mulieris, ut nulla vota abstinencia, vel religiosa conversationis liceat sibi sine eius licentia Deo offerre: etiam si viro permittente repromissa fuerit, non licet ei votum opere complere, cum vir voluerit revocare permissionem. Vota vero continentia ita, alterius permitti ab altero valent offerre, quod post permissionem non valent in irritum deduci.

CAUSA XXXIV.

Vidam vir in captivitate ductus est: postea uxor eius audiens illum mortuum, nupsit alii: deum ille captivitate rediens, repetit uxorem suam: illa posterioris amore, captam aspernatur, iterum priorum viri.

- 1. Nunc primum queritur, an si ista res adulterii, qua vi-vente viro facta, alteri nupsit.
- 2. Secundo, an redeunte primo sit cogenda recedere a secundo, & redire ad primum.

QUESTIO I. & II.

1. Vtriusque questio terminatur auctoritate a Leonis Papae, qui scribens Nicetae Aquileiensis Episcopo, epist. 77. cap. 1. & sequentibus, ait.

C. I. ¶ Qui alius nupsit, putans verum suum mortuum esse, illo redeunte ad priorem redire cogitur.

¶ Cum b per bellicam cladem & per gravissimos hostilitatis incurfus ita quaedam dicatis divisa esse conjugia, ut abductis in captivitate viris, femina eorum remanserint destituta, quae viros proprios, aut interemptos putarint, aut nunquam a dominatione crederent liberandos, & ad aliorum conjugium sollicitudine cogente transferunt: cumque nunc, statu rerum auxiliante Domino in meliora converso, nonnulli eorum, qui putabant periisse, remeaverint, merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quae aliis conjunctae sunt viris, a nobis debeat ordinari. Sed quia novimus scriptum, quod a Deo jungitur mulier viro, & iterum preceptum agnovimus, ut quod d. Deus junxit, homo non separet, necesse est, ut legitimarum foedera nuptiarum redintegrandam credamus, remotis malis, quae hostilitas intulit, unicuique hoc quod legitime habuit, reformetur: omnique studio procurandum est, ut recipiat unusquisque, quod proprium est. ¶ Nec tamen culpabilis iudicetur, & tanquam alieni juris perversor, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimabatur, assumpsit. Sic enim multa quae ad eos, qui in captivitate ducti sunt, pertinebant, in jus alienum transire potuerunt: & tamen plenum iustitiae est, ut eisdem reversis propria reformentur. Quod si in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac possessionibus rite servatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione faciendum est? ut sic, quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur? Et ideo, si viri post longam captivitate reversi, ita in dilectione suarum conjugum perseverant, ut eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est, & inculpabile iudicandum est, quod necessitas intulit, & restituendum, quod fides pollicit. & infra, c. 4. ¶ Sin au-

a In Cod. canonum, cap. 42. b Sent. 4. dist. 38. Polyc. l. 6. tit. 4. Anst. 10. c. 22. Bure. l. 9. c. 55. c solitudine. orig. Ivo p. 8. c. 244. & 190. 192. 192. Pann. l. 6. c. 87. d Matth. 19. Eusdem, epist. c. 2. e C. 2. Bure. d. 9. c. 57. p. d. c. 193. Bure. l. 9. c. 57. Ivo p. 8. c. 92. Pann. l. 6. c. 88.

tem aliquae mulieres ita posteriorum virorum amore sunt captae, ut malint his cohaerere, quam in legitimum redire consortium, merito sunt notandae; ita ut etiam ecclesiastica communione priventur, quae a de re excusabili contaminationem criminis elegerunt ostendentes sibi met pro sua incontinentia placuisse, quod iusta remissio poterat expiare. Redeat ergo in suum statum voluntaria redintegratione conjugia: neque illo modo ad opprobrium male voluntatis trahitur, quod condicio necessitatis extorsit: quia sicut haec mulieres, quae reverti ad viros suos nolunt, impiae habendae sunt; ita illae, quae in affectum inimum ex Deo redeunt, merito sunt laudandae b iudicio.

C. II. ¶ Viro, vel uxore de captivitate redeuntibus, propria redintegrentur conjugia.

Item Innocentius Papa Probo in epist. 9.

¶ Cum in captivitate e. Vtra mulier teneretur, aliud conjugium cum constituta Fontanum d. commisit cognovimus. Sed favore Domini reversa Vra nos adit, & nullo diffidente uxorem se memorati esse perdonat. Quae de re domine filii merito illustris, statim fide catholica suffragante illud esse conjugium, quod prima erat, gratia divina fundatum: conventumque secundae mulieris, priore superflite, nec divortio eiecta, nullo pacto esse legitimam.

C. III. ¶ Quae primo viro relicta, secundo adhaeserit, nisi secundum reliquerit, primo reconciliari non potest.

Item Hieronymus ad Amasium Presbyterum.

¶ Non satis animadvertere e potui, quid sit, quod dicere voluit [alio viro per vim accepto.] Quid est per vim accepto? congregata videlicet multitudine nolentem rapuit. Et quare postea raptorem rapta non dimisit? legat libros Moysi, & inveniet desponsatam viro, si in civitate fuerit oppressa, & non clamaverit, puniri quasi adulteram: si autem in agro oppressa sit, innocentem esse a scelere, & violentum legibus subiacere. Ergo & ista foror, quae, ut dicit, vim passa est, ut alteri jungeretur, si vult corpus Christi accipere, & non adultera reputari, agat poenitentiam, & si duntaxat, ut secundo viro, qui non appellatur vir, sed adulter, a tempore poenitentiae non copuletur. Quod si durum ei videtur, & semel dilectum non potest derelinquere, nec praefere Dominum voluptati, audiat Apostolum f. conclamantem. [Non potestis calicem Domini bibere, & calicem demoniorum. Non potestis mensam Domini communicare, & mensam demoniorum.] & alio g. loco: [Quae communicatio nisi ac tenebris? qui consensus Christo, & Belial?] Rem novam loquor, imò non novam, sed veterem, quae veteri testamenti auctoritate firmatur. Si reliquerit secundum virum, & reconciliari priori voluerit, non potest. Scriptum est enim in Deuteronomio h. [Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non inveniit gratiam in conspectu ejus, propter aliquam foeditatem, scribet libellum repudii, & dabit in manu ejus; & dimittat eam de domo sua. Cumque egressa adultera i maritum duxerit, & ibi le quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, & dimiserit de domo sua, aut certe mortuus fuerit, non poterit prior maritus recipere eam uxorem, quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino, ne & peccare facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradidit tibi possidendam.]

a al. quia inexcusabiliter contem. &c. orig. b. val. d. biles iudicanda. c. Ivo p. 8. c. 245. Pann. l. 6. c. 89. d. f. p. 8. c. 244. e. Senten. 4. dist. 38. Polyc. l. 6. c. 87. f. 1. Cor. 10. g. 2. Cor. 6. h. Deut. 24. i. alteram, vel lectio. k. al. nec.

In hoc capite emendata & addita nonnulla sunt ex originali, & ceteris collectis.
6 pars. De simpliciter vero fornicantibus, vel cum duobus fororibus, vel cum matre & filia, vel cum patre & filio idem accipiendum: ut ignorantibus conjugia non negentur, scientibus perpetuo prohibeantur.

C. IV. ¶ *Quæ virum in caritate ductum sequi noluerit, marcat in nuptia, quamdiu vir ejus uxerit.*

Unde in concilio apud Vermerias.
¶ *Quis necessitate inevitabili cogente in alium ductum, seu provinciam fugerit, & ejus uxor, cum valet & potest, amore parentum & rerum suarum eum sequi noluerit, ipsa omni tempore quamdiu vir ejus, quem secuta non fuit, vivit, semper innupta permaneat.*

Quod antea de conjugii auctoritate Leonis Papa dicitur, hoc etiam de virginibus intelligendum est, ut si præter conscientiam raptas aliena, non teneantur.

C. V. ¶ *Non est adultera virgo, quæ nesciens viro nupsit alieno.*
Unde Augustinus in libro de fide & operibus, c. 7.

¶ *Virgo si nesciens viro nupsit alieno, hoc si semper desinat, nunquam ex hoc erit adultera. Si autem sciat, postquam esse incipit, ex quo cum alieno viro sciens cohabitavit, hoc in jure prædiorum tamdiu quousque bonæ fidei possessio rectissime dicitur, quamdiu se possidere ignorat alienum: cum vero scierit, nec ab aliena possessione necessest, tunc malæ fidei possessor perhibebitur, tunc illi injustus vocabitur.*

¶ In hoc etiam ignorantia excusat eam, quæ nesciens deturam fore uxori suæ.

C. VI. ¶ *Non cogatur legitimam dimittere uxorem, qui nesciens dormivit cum ejus forore.*

Unde in concilio Triburiensi.
¶ *Utrum mariti d. absente uxore foror ivit uxoris, quam ille uxorem putans suam esse, dormivit cum ea. Super hoc visum est, si ipse per securitatem veram hoc probaverit, quod inficius fecerit hoc scelus, poenitentiam eandem, qua sibi indicta fuerit, agat, & legitimam suam conjugium habere permittatur. Illa vero indicta digna affligatur, & in æternum conjugio privetur.*

C. VII. PALEA.
[Item Hermes in libro Pastoris, mandato quarto.]

Fox dixi pastor: domine, si quis habuerit uxorem fidelem in Domino, & invenerit hanc in adultério, nunquid peccat vir, si cum illa concumbit? Et dixi illi. Quamdiu nescit peccatum ejus, sine crimine est vir vivens cum illa. Si autem scit vir uxorem suam concubuisse, & non egerit poenitentiam mulier, sed permanet in fornicatione sua, & coierit g. vir cum illa, reus est peccati ejus, & participes meretricationis illius. Et dixi illi. Quid ergo si permanserit in vitio suo mulier? & dixi. Dimitte illam vir, & vir per se maneat. Quod si dimiserit mulierem suam, & aliam duxerit, & ipse meretricatus. Et dixi illi. Quid si mulier dimissa poenitentiam egerit, & voluerit ad virum suum reverti, nonne recipitur a viro suo? Et dixi illi. Imò, si non receperit eam vir suus, peccat, & magnum peccatum sibi admittit: sed debet recipere peccatricem, quæ poenitentiam egerit. Ergo non debet dimissa conjugæ suæ vir aliam ducere. Hic actus similis est in viro & muliere.

a. Burch. l. 17. c. 5. & lib. 19. c. 273. b. Poly. ibid. c. 17. d. Burch. l. 17. c. 4. & lib. 19. c. 273. e. Ivo part. 8. c. 47. f. Panl. l. 1. c. 31. Sen. 4. dist. 31. g. contravit. orig. ext. de adul. §. vir. h. contravit. §. virg.

C. VIII. ¶ *Matrimonia non prohibentur contrahere, quorum incestum ignorantia excusat.*

Unde in eodem concilio Triburiensi legitur.

¶ *Si quis a cum duabus fororibus fornicatus fuerit, & fororem foror ab eodem antea stupratam nescierit, vel si ipse fororem ejus, quam antea stupraverat, non intellexerit, si dignè poenituerint, & se continere non valuerint, post annos septem conjugia illis non negentur. Si autem non ignoraverint, usque ad mortem à conjugio abstineant.*

Burchardus etiam citat ex Triburiensi, c. 9. Et quiddam simile habetur in Triburiensi impresso, c. 45. quemadmodum etiam in Vuormaciensi, c. 32.

C. IX. ¶ *De eadem.*

Item ex eodem.
¶ *Si b. quis cum matre & filia fornicatus est, ignorante matre de filia, & filia de matre, ille nunquam accipiat uxorem, illa vero, si voluerint, accipiant maritos, si autem hoc scierint ipsæ foeminae, absque maritis perpetuo maneant.*

¶ Gratianus hoc idem caput, quod hic citat ex Triburiensi, infra 21. q. 2. refert ex concilio apud Vermerias, itemq. Burchardus & Ivo: sententia habetur in Vuormaciensi, c. 63.

C. X. ¶ *De eodem.*

Item in eodem.
¶ *Vidam fornicatus est cum quadam muliere: postea filius nesciens factum patris, stupravit eandem. Quod cum pater resciret, de se, filioque confessus est. Statuerunt melius esse, ut taliter lapsis, cum digna poenitentia, legitima permittantur conjugia, quam forte deterius delinquant. Fornicaria autem sine spe conjugii maneant.*

CAUSA XXXV.

Vidam vir mortua uxore sua aliam sibi in matrimonio copulavit, quæ uxori defunctæ quarto gradu consanguinitatis, viro autem sexta linea c. adharabat. Post triennium vero liberu ex ea susceptu, accusatur apud ecclesiam: esse præteritis ignorantiam.

- 1. Hic primum quaeritur, si liceat aliquam ex propria cognatione duci in uxorem.
- 2. Secundo, si ex consanguinitate uxoris aliqua possit in conjugium duci.
- 3. Tertio, usq. ad quem gradum debeat quisq. abstinere sive à propriis, sive ab uxoris suæ consanguineis.
- 4. Quarto, quare usq. ad sextum gradum consanguinitatis computatur, ita quod nec ultra pretenditur, nec infra subsistit.
- 5. Quinto, quomodo gradus consanguinitatis computandi sunt.
- 6. Sexto, qui iurjurando propinquitatem firmare debeant.
- 7. Septimo, an illi, qui de incestuositate sunt filii reputentur.
- 8. Octavo, si ignoranter de consanguinitate vel affinitate aliqua in uxorem ducta est, an ex dispensatione possit viro suo adharere.
- 9. Nono, si contigerit ecclesiam decipi, & causa consanguinitatis.

a. Burch. l. 17. c. 5. & lib. 19. c. 273. b. 21. q. 2. si quis cum matre. Burch. l. 17. c. 12. Ivo p. 9. c. 72. Concordat Triburiensi, impressum, c. 47. c. ad linea cognationis.

